

ÇOCUKLUK ÇAĞI AŞILARI VE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

Abdullah ADIYAMAN¹

Eda Nur MUHAFAZ²

Mehmet Şakir LEYMUN³

GİRİŞ

Bulaşıcı hastalıkların insanlar üzerinde yıkıcı etkileri olduğu bilinmektedir. Salgın hastalıkların tarih boyunca insanın tüm yaşamını etkilediği ifade edilmektedir. Bulaşıcı hastalıkların pek çok yaşamın sona ermesine ve yaşamda bazı kısıtlamalara neden olduğu bilinmektedir. Örneğin, grip hastalığı Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'deki birçok hastalığın nedeni ve insanların ölümden sorumlu olduğu belirtilmektedir. Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi (CDC) tarafından her yıl ortalama 226.000 kişinin grip nedeniyle hastaneye kaldırıldığını bildirilmiştir. Salgınların yılına ve ciddiyetine bağlı olarak 3.000 ila 49.000 kişinin (çoğunlukla yetişkinler) grip ve komplikasyonlarından dolayı yaşamını yitirdiği tahmin edilmektedir (1,2).

¹ Uzm. Hemşire, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi, aadyaman@hotmail.com

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, edanurmuhafiz@gmail.com

³ Hemşire, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Dursun Odabaş Tıp Merkezi, mehmetshakirleymun@hotmail.com

Aşılama, dünya toplumlarında aşı tereddüdü ve aşı reddi oranlarının arttığı ifade edilmektedir. Hemşirelerin; aşı konusunda ebeveynlerin birçok yanlış bilgiye sahip olabileceği, aşı yapma konusunda tereddüt edebileceğini bilmesi ve buna yönelik tutumlar geliştirmesi gerekmektedir. Ayrıca hemşirelerin aşılama konusunda güncel konuları takip ederek toplumun bu konuda gelişmesine yardım etmesi en önemli yaklaşımlardan biri olacaktır.

KAYNAKLAR

1. Mühür İ, Yılmaz Ş, Soylu P. Geçmişten günümüze aşılama. *Journal of Medical Topics and Updates*. 2022;1(1): 32-36. Doi: 10.5281/zenodo.6502826
2. Rockwell PG, Hunter P. Barriers to improved immunization rates and ways to overcome them. *Vaccine Science and Immunization Guideline*: Springer; 2017. p. 199-234
3. Bianco A, Mascaro V, Zucco R, et al. Parent perspectives on childhood vaccination: How to deal with vaccine hesitancy and refusal?. *Vaccine*. 2019;37(7):984-990. Doi: 10.1016/j.vaccine.2018.12.062
4. Guzman-Holst A, DeAntonio R, Prado-Cohrs D, et al. Barriers to vaccination in Latin America: A systematic literature review. *Vaccine* 2020;38(3):470-481. Doi: 10.1016/j.vaccine.2019.10.088
5. Baker JP, Katz SL. Childhood vaccine development: an overview. *Pediatric Research*. 2004;55(2): 347-356. Doi: 10.1203/01.PDR.0000106317.36875.6A
6. Olson O, Berry C, Kumar N. Addressing parental vaccine hesitancy towards childhood vaccines in the united states: a systematic literature review of communication interventions and strategies. *Vaccines (Basel)*. 2020;8(4). Doi: 10.3390/vaccines8040590
7. Pluviano S, Watt C, Della Sala S. Misinformation lingers in memory: Failure of three pro-vaccination strategies. *PLoS One*. 2017;12(7):e0181640. Doi: 10.1371/journal.pone.0181640
8. Backx M, Freedman A. Immunization. *Medicine*. 2013;41(11):628-634. Doi: 10.1016/j.mpmed.2013.08.008
9. Yaşar H, Bakir H. Çocuklarda Aşı Ve Bağışıklama. Emre O, Keskinç AU (ed). *Bebeklikten Ergenliğe Gelişim ve Eğitim* içinde. Fransa, Lyon: Livre De Lyon ; 2022. p. 65-79.
10. Baxter D. Active and passive immunity, vaccine types, excipients and licensing. *Occup Med (Lond)*. 2007;57(8):552-6. Doi: 10.1093/occmmed/kqm110
11. Raab CP. Passive immunization. *Prim Care*. 2011;38(4):681-91. Doi: 10.1016/j.pop.2011.07.006
12. Vetter V, Denizer G, Friedland LR, et al. Understanding modern-day vaccines: what you need to know. *Ann Med*. 2018;50(2):110-20. Doi: 10.1080/07853890.2017.1407035
13. Saleh A, Qamar S, Tekin A, et al. Vaccine development throughout history. *Cureus* 2021;13(7):e16635. Doi: 10.7759/cureus.16635
14. Akdeniz M, Kavukcu E. Aşılama ve aşılama tarihçesi. *Klinik Tıp Aile Hekimliği*. 2016;8(2):11-28

15. Delany I, Rappuoli R, De Gregorio E. Vaccines for the 21st century. *EMBO Mol Med*. 2014;6(6):708-20. Doi: 10.1002/emmm.201403876
16. Swamy GK, Heine RP. Vaccinations for pregnant women. *Obstet Gynecol*. 2015;125(1):212-26. Doi: 10.1097/AOG.0000000000000581
17. Clem AS. Fundamentals of vaccine immunology. *Journal of global infectious diseases*. 2011;3(1):73. Doi: 10.4103/0974-777X.77299
18. Bükey A, Göral M. Aşı Turizmi. Demirci B, Solunoğlu A, (ed). *Turizmde Aşı Temaları* içinde. İstanbul: Çizgi Kitapevi; 2021. p. 44-51.
19. Rappuoli R, De Gregorio E, Costantino P. On the mechanisms of conjugate vaccines. *Proc Natl Acad Sci U S A*. 2019;116(1):14-16. Doi: 10.1073/pnas.1819612116
20. Hazelton K, Balcomb A, Bowd K, et al. The immunisation cold chain. *Australian Family Physician*. 2002;31(10):1.
21. T.C Sağlık Bakanlığı. *Aşıda Soğuk Zincirin Önemi*. (21/11/2022 tarihinde <https://covid19asi.saglik.gov.tr/TR-77808/asida-soguk-zincirin-onemi.html> adresinden ulaşılmıştır).
22. Küçüktürkmen B, Bozkır A. Drugs subject to special storage conditions or cold chain and evaluation in terms of applications. *Turkish Bulletin of Hygiene and Experimental Biology*. 2018;75(3):305-322. Doi: 10.5505/TurkHijyen.2018.67674
23. Çavuşoğlu H, Erdem Y. Çocuklarda Enfeksiyon Hastalıkları ve Hemşirelik Bakımı. Conk Z, Başbakkal Z, Bal YH, Bolışık B (ed). *Pediatric Hemşireliği* içinde. Ankara: Akademisyen Kitapevi; 2022. p. 755-784.
24. Yavuz E. COVID-19 Aşıları. *Türk Aile Hek Derg*. 2020;24:227-234. Doi: 10.15511/tahd.20.00427
25. T.C Sağlık Bakanlığı. *Genişletilmiş Bağışıklama Programı Genelgesi*. 2008. (29/11/2022 tarihinde <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/1117,gbp Genelge2008pdf.pdf?0> adresinden ulaşılmıştır).
26. T.C Sağlık Bakanlığı. *Çocukluk çağı aşı takvimi 2020*. (25/11/2022 tarihinde <https://asi.saglik.gov.tr/asi-takvimi2> adresinden ulaşılmıştır).
27. He K, Mack WJ, Neely M, et al. Parental perspectives on immunizations: impact of the COVID-19 pandemic on childhood vaccine hesitancy. *J Community Health*. 2022;47(1):39-52. Doi: 10.1007/s10900-021-01017-9
28. Bekis Bozkurt H. An overview of vaccine rejection and review of literature. *Kafkas Journal of Medical Sciences*. 2018;8(1):71-76. Doi: 10.5505/kjms.2018.12754
29. Kempe A, Saville AW, Albertin C, et al. Parental hesitancy about routine childhood and influenza vaccinations: a national survey. *Pediatrics*. 2020;146(1).
30. WHO. *Report Of The Sage Working Group On Vaccine Hesitancy*. 2014. (27/11/2022 tarihinde https://www.asset-scienceinsociety.eu/sites/default/files/sage_working_group_revised_report_vaccine_hesitancy.pdf adresinden ulaşılmıştır).
31. Düzgün MV, Dalgıç Aİ. Toplum sağlığı için giderek artan tehlike aşı reddi önlenebilir mi?. *Güncel Pediatri*. 2019;17(3):424-434.
32. Kürtüncü M, Alkan I, Bahadır Ö, ve ark. Zonguldak'ın kırsal bir bölgesinde yaşayan çocukların aşılanma durumu hakkında annelerin bilgi düzeyleri. *Electronic Journal of Vocational Colleges*. 2017;7(1): 8-17.

33. Gur E. Vaccine hesitancy - vaccine refusal. *Turk Pediatri Ars.* 2019;54(1):1-2. Doi: 10.14744/TurkPediatriArs.2019.79990
34. Demir T. Aşı karşıtı tutumların sosyokültürel ve dini boyutları. *Tevilat Selçuk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi.* 2021. Doi: 10.53352/tevilat.1034303
35. Cassidy C, Langley J, Steenbeek A, et al. A Behavioral analysis of nurses' and pharmacists' role in addressing vaccine hesitancy: scoping review. *Hum Vaccin Immunother.* 2021;17(11):4487-4504. Doi: 10.1080/21645515.2021.1954444
36. Badua AR, Caraquel KJ, Cruz M, et al. Vaccine literacy: A concept analysis. *Int J Ment Health Nurs.* 2022;31(4):857-867. Doi: 10.1111/inm.12988
37. Karaman D, Yılmaz D, Yılmaz H. İntörn hemşirelik öğrencilerinin Koronavirüs (COVID-19) korkusunun aşı karşıtlığına etkisinin incelenmesi. *The Journal of Turkish Family Physician.* 2021;12(4):179-191.
38. Elizondo-Alzola U, Mireia GC, Pinos L, et al. Vaccine hesitancy among paediatric nurses: *Prevalence and associated factors.* 2021;16(5):e0251735. Doi: 10.1371/journal.pone.0251735
39. Aygün E, Tortop HS. Ebeveynlerin aşı tereddüt düzeylerinin ve karşıtlık nedenlerinin incelenmesi. *Güncel Pediatri.* 2020;18(3):300-316.
40. Yiğit T. Aşı karşıtlığı ve fikri gelişimi. *International Journal of Social Humanities Sciences Research.* 2020;7(53):1244-1261. Doi: 10.26450/jshsr.1881
41. Derya G, Kesgin Y. Dijital ebeveynlik, aşı kararsızlığı ve COVID-19: dijital ebeveynlerin COVID-19 aşısı karşıtlığına ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi.* 2021;(56):165-184.
42. Van Nguyen D, Nguyen PH. Social media and COVID-19 vaccination hesitancy: Mediating role of the COVID-19 vaccine perception. *Heliyon.* 2022;8(9): e10575. Doi: 10.1016/j.heliyon.2022.e10575
43. Salerno L, Craxi L, Amodio E, et al. Factors affecting hesitancy to mrna and viral vector COVID-19 vaccines among college students in italy. *Vaccines (Basel).* 2021;9(8). Doi: 10.3390/vaccines9080927
44. Murphy J, Vallières F, Bentall RP, et al. Psychological characteristics associated with COVID-19 vaccine hesitancy and resistance in Ireland and the United Kingdom. *Nature communications.* 2021;12(1):1-15.
45. Khubchandani J, Sharma S, Price JH, et al. COVID-19 vaccination hesitancy in the United States: a rapid national assessment. *Journal of community health.* 021;46(2):270-277.
46. Anderson P, Bryson J. *Confronting vaccine hesitancy: What nurses need to know.* *Nursing* 2021. 2020;50(8): 43-46. Doi: 10.1097/01.NURSE.0000668436.83267.29
47. Hoekstra S, Margolis L. The importance of the nursing role in parental vaccine decision making. *Clin Pediatr (Phila).* 2016;55(5):401-403. Doi: 10.1177/0009922815627348
48. Sapci E, Gungormus Z. The universal problem that grows like avalanche: vaccine opposition-vaccine rejection and responsibilities of nurses. *Journal of Education and Research in Nursing.* 2021;18(3):352-355. Doi: 10.5152/jern.2021.60243
49. T.C Sağlık Bakanlığı. *Bilgi Notu* 24.04.2022. (23/11/2022 tarihinde <https://iskilipdh.saglik.gov.tr/Eklenti/287112/0/asibilgipdf.pdf> adresinden ulaşılmıştır).